

Motion till riksdagen 2023/24:1085

av Azra Muranovic m.fl. (S)

Stärkt kvinno- och tjejjour

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur vi kan försvara, förstärka och utveckla ideella kvinnojourers verksamhet och arbete och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur kvinno- och tjejjourers skyddade boenden kan undantas från lagen om offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges kvinno- och tjejjourer bedriver ett livsviktigt arbete som bygger på decenniers tradition av målmedvetet engagemang och ideellt arbete. Organisationerna började som en reaktion på samhällets avsaknad av förmåga att ta hand om kvinnor som utsätts för våld och övergrepp av män i sin närhet. Det stöd som kvinno- och tjejjourerna erbjuder räddar liv. Det gör att kvinnojourerna genom sitt långvariga arbete besitter unik kunskap och erfarenhet i den brännande frågan rörande mäns våld mot barn och kvinnor. Samtidigt är organisationerna starkt förknippade med skyddat boende trots att alla kvinno- och tjejjourer inte har egna skyddade boenden.

Sverige har en lång väg att gå för att uppnå ett jämställt samhälle fritt från våld. Enligt Brå anmäldes 29 200 misshandelsbrott mot kvinnor, varav 80 % skett av en bekant gärningsman, och 10 kvinnor har dödats av en man i en relation. Mörkertalet befaras vara stort.

Mäns våld mot kvinnor och barn påverkar inte bara den enskilda kvinnan och familjen utan även samhället i stort. Det är en tydlig välfärdsfråga som samhället måste slå ned. Kvinno- och tjejjourernas vision är ett jämställt samhälle fritt från våld, en vision som stödjer sig på att frihet från våld är en mänsklig rättighet som slås fast i den nationella lagstiftningen, FN:s konvention om mänskliga rättigheter samt i kvinno-konventionen.

Kvinno- och tjejjourernas verksamhet finansieras av både stat och kommun och på flera olika sätt. Bidragsfinansieringen är normalt riktad till civilsamhället och de vanligaste formerna av statliga bidrag till civilsamhället är organisationsbidrag, verksamhetsbidrag och projektbidrag. Dock är inte detta tillräckligt för att kvinno- och tjejjourer ska kunna konkurrera i upphandlingen av skyddade boenden.

Sveriges Kommuner och Regioner har länge begärt att kvinno- och tjejjourers skyddade boenden ska undantas från lagen om offentlig upphandling (LOU). De ideella kvinnojourerna har länge drivit skyddade boenden och har lång erfarenhet av stöd till våldsutsatta och SKR anser att det är viktigt att deras kompetens värnas.

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) kan avtalas med kvinno- och tjejjourer för viss verksamhet. Flera utredningar har under de senaste åren berört IOP, dock utan skarpa lagförslag som möjliggör finansiering av skyddat boende. Snarare pekar utredarna på att samverkansmodeller som IOP ligger i gränzonen mellan upphandling och verksamhetsbidrag. Därför behöver även IOP för skyddat boende utredas och klargöras.

Det är inte rimligt att en så pass viktig aktör som kvinnojouren ska utsättas för privatisering med ohållbara boenden, och marknadsmässiga priser och principer som helt enkelt konkurrerar ut kvinnojourens viktiga verksamhet. Då fler privata företag startar skyddade boenden som köps in av kommunerna så minskar efterfrågan på kvinnojourernas platser. Kvinnojourens unika erfarenhet och kunskap marginaliseras till fördel för privata lösningar som oftast innebär sämre kvalitet, mindre erfarenhet och en flack kunskap vad gäller bemötandet av våldsutsatta kvinnor och barn. Den här utvecklingen är oroande och behöver ses över, då det pågår en utveckling som gör marknad av kvinnors och barns utsatthet.

Från den 1 februari 2022 gäller en direktupphandlingsgräns, då en kommun kan ingå avtal om skyddat boende enligt LOU utan föregående annonsering, om 7,7 miljoner kronor.

2 juni 2022 beslutade riksdagen om en ändring i LOU för att underlätta för idéburna organisationer. Det innebär att ett särskilt frivilligt register upprättas för idéburna organisationer, och att upphandlande myndigheter kan reservera rätten för dessa organisationer att delta i upphandlingar av vissa välfärdstjänster. För att det ska vara möjligt ska de idéburna organisationernas allmännyttiga syfte bidra till att uppfylla ändamålet med den tjänst som upphandlas. Om en kommun till exempel vill reservera kontrakt för att upphandla skyddat boende måste den ideella organisationen ha ett syfte som kan kopplas till den tjänsten. Lagändringen trädde i kraft den 1 januari 2023.

Idag finns det inte några reglerade kriterier på kvalitet för skyddat boende men det är viktigt att besittande av kompetens om våld medverkar vid en upphandlingsprocess. Därför bör det vara reglerat att processen sker i dialog med lokala kvinnojourer, och tar utgångspunkt i gemensamma intressen och behov.

Kvinnojourerna med sin unika roll, erfarenhet, metoder och kunskap behöver värnas. Långsiktighet, tydlighet och mer resurser till landets kvinno- och tjejjourer är vägen framåt. Kvinnors säkerhet och mänskliga rättigheter ska vara en del av Välfärdssverige och därför behöver vi också från statligt håll stötta, värna och utveckla de ideella kvinnojourerna och arbeta för att motverka oseriösa aktörer som nu ser en möjlighet att profitera på kvinnors lidande.

Carina Ödebrink (S)

Johanna Haraldsson (S)

Niklas Sigvardsson (S)